

Historiografia i Oratòria Llatines

Codi: 104200

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Cándida Ferrero Hernández

Correu electrònic: Candida.Ferrero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Cándida Ferrero Hernández

Agustín Justicia Lara

Prerequisits

Bons coneixements de morfologia i sintaxi llatines prèviament adquirides a les assignatures *Elements de la llengua llatina* i *Textos narratius llatins*.

Objectius

Aquesta assignatura forma part de la Matèria Filologia Llatina i preten els següents objectius formatius:

1. Aplicar els coneixements previs a *Elements de Llengua Llatina* i a *Textos narratius llatins* que permetin la comprensió global d'un text llatí en prosa.
2. Realitzar un comentari filològic d'un text en prosa de l'època clàssica.
3. Respondre qüestions sobre el contingut del context i de les obres dels autors estudiats (Ciceró, Sal·lusti i Tit Livi).
4. Relacionar el contingut dels textos de forma global amb aspectes lingüístics, literaris i retòrics anteriors i posteriors dels gèneres estudiats, l'Oratòria i Historiografia.
5. Traduir i comentar una selecció de textos exemplars de l'Oratòria, com ara les *Catilinàries* i el *Pro Archia poeta* de Ciceró, i de la Historiografia, com són el *Bellum Iugurthinum* de Sal·lusti i el *Ab Urbe condita* de Tit Livi, parant atenció a la sintaxi llatina i la retòrica utilitzada.
6. Relacionar aquests autors amb el seu context sociopolític i literari.

Competències

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.

- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements daltres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text llatí, identificant aquells que són propis d'un gènere literari o variant lingüística determinada.
2. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
3. Elaborar comentaris holístics sobre un determinat aspecte del món romà a partir de la lectura dels textos llatins proposats.
4. Elaborar un comentari estilístic d'un text llatí.
5. Elaborar un comentari morfosintàctic d'un text llatí.
6. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
7. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.
8. Explicar el sentit general d'un text sense necessitat d'aplicar l'anàlisi morfosintàctica prèvia ni d'utilitzar el diccionari.
9. Extreure informació dels textos grecs i llatins sobre aspectes de realia especialment relacionats amb el seu context històric i cultural.
10. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
11. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
12. Reconèixer els temes i tòpics que emanen de les obres llatines objecte d'estudi en les tradicions literària i artística europees.
13. Traduir fragments de les obres llatines proposades.
14. Utilitzar tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.

Continguts

1. L'oratoria a Roma.
 - 1.1. Característiques del gènere.
 - 1.2. Ciceró.
 - 1.3. Context històric.
 - 1.4. Traducció i comentari filològic d'una selecció de *In Catilinam*; *Pro Archia poeta*.
2. La historiografia a Roma.
 - 2.1. Característiques del gènere.
 - 2.2. Sal·lusti, Tit Livi.
 - 2.3. Context històric.
 - 2.4. Traducció i comentari filològic d'una selecció del *Bellum Iugurthinum* i el *Ab Urbe condita*.

Metodologia

Per assolir els objectius de l'assignatura, la metodologia triada és la següent:

Els professors dedicaran temps a:

1. Acompanyar els estudiants en la lectura, traducció i comentari de la selecció de textos proposada.
2. Proporcionar als estudiants els complements filològics que completin la comprensió del text.
3. Corregir els errors en el treball de classe, individualment o en grup.

4. Donar eines per a l'estudi dels aspectes relatius a la tradició anterior i posterior dels textos objecte d'estudi.

Els estudiants s' hauran de responsabilitzar de treballar en la traducció i comentari, individualment, els textos proposats i presentar-los a classe diàriament.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
EXPOSICIONS TEORICOPRÀCTIQUES DELS CONTINGUTS	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13, 14
LECTURA I COMPENSIÓ DE TEXTOS	30	1,2	1, 5, 8, 9, 13, 14
TUTORIES	5	0,2	1, 3, 7, 8, 14
Tipus: Supervisades			
CORRECCIÓ D'EXERCICIS	12	0,48	1, 4, 7, 9, 12, 14
Tipus: Autònomes			
ESTUDI PERSONAL	20	0,8	1, 2, 5, 8, 13, 14
PREPARACIÓ DEL COMENTARI INDIVIDUAL	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13
PREPARACIÓ DELS EXERCICIS I DE LA TRADUCCIÓ DELS TEXTOS PROPOSATS	40	1,6	1, 2, 5, 8, 13, 14

Avaluació

L'avaluació és continuada.

Per a cadascun dels gèneres treballats a classe es faran les següents activitats avaluable:

1- Assistència i participació activa 15%. Diari

2- Oratòria: traducció d'un text vist, sense diccionari. 15%. Setmana 7.

3- Oratòria: traducció amb diccionari i anàlisi d'un text no vist a classe 20%. Setmana 7.

4- Historiografia: traducció d'un text vist, sense diccionari. 15%. Setmana 16.

5- Historiografia: traducció amb diccionari i anàlisi d'un text no vist a classe 20%. Setmana 16.

6- Treball individual de tipus filològic (sintàctic i estilístic), sobre un fragment, no vist a classe dels autors i obres treballades 15%. Setmana 15.

Per aprovar l'assignatura cal acreditar una nota d'almenys 5 punts, tot sumant els 6 apartats, i sempre que a cada part s'hagi obtingut un 4, almenys, a cada apartat. En cas que no s'arribi a aquesta nota, l'estudiantat pot presentar-se a l'examen de recuperació convocat per la Facultat, aquest examen dona dret a una nota màxima de 5 punts (aprovat). Si l'estudiantat lliura una o més evidències singulars (treballs, controls i/o proves), aquest ja no podrà ser qualificat com a "no avaluable".

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Assistència i participació activa	15%	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14
Historiografia: traducció i comentari d'un text vist, sense diccionari	15%	1,5	0,06	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Historiografia: traducció i comentari de text no vist, amb diccionari	20%	2	0,08	1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13
Oratòria: traducció amb diccionari i comentari d'un text no vist a classe	20%	2	0,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Oratòria: traducció d'un text vist, sense diccionari	15%	1,5	0,06	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Treball individual de tipus filològic	15%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13

Bibliografia

Llengua llatina

Bassols de Climent, M., *Sintaxis latina*, Madrid, 1956 (2 vols.).

Panhuis, D., *Latin Grammar*, Ann Arbor (Michigan), 2006.

Oratòria

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. II, 1989, pp. 215-267.

Alberte González, A., *Historia de la Retórica latina: evolución de los criterios estético-literarios desde Cicerón hasta Agustín*, Amsterdam, 1992.

Cantó Llorca, M^a.J., Codoñer Merino, C., Ramos Guerreira, A., «Oratoria», en Codoñer, C.(ed), *Generos literarios latinos*, Salamanca, 1987, pp. 216-222.

Clarke, M. L., *Rhetoric at Rome. Historical Survey*, Londres, 1966.

Holgado Redondo, A., «La oratoria romana», *Estudios Clásicos*, vol. 22 (1978), pp. 341-360.

Ciceró

Edició *In Catilinam Orationes IV*:

Curtis Clark, A., *M. Tulli Ciceronis Orationes*, vol.1, Oxford, Oxford Classical Texts, 1965.

Traduccions:

Les Catilinàries, trad. Joan Carbonell, Barcelona, Edicions de la Magrana, 1997.

Las Catilinarias, trad. Antonio Ramírez de Verger, Madrid, Ed. Cátedra, 2013.

Edició *Pro Archia poeta*:

Curtis Clark, A., *M. Tulli Ciceronis Orationes*, vol.6, Oxford, Oxford Classical Texts, 1965.

Traduccions:

Defensa del poeta Àrquias, trad. Gerard González Germain, Barcelona, La Magrana, 2013.

Discurso en defensa del poeta Arquías, trad. Antonio Espigares Pinilla, Madrid, Palas Atenea, 2000.

Estudis

Alberte González, A., *Cicerón ante la retórica: la Auctoritas platónica en los criterios retóricos de Cicerón*, Valladolid, 1987.

Corbeill, A., «Cicero and the intellectual milieu of the late Republic», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 9-24.

Dugan, J., «Cicero's rethorical theory», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 25-40.

Steel, C., «Cicero, oratory and public life», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 160-170.

Vasaly, A., «The political impact of Cicero's speeches», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 141-159.

Historiografia

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. I, 1989, pp. 177-241.

Cizek, E., «Les genres de l'historiographie latine», *Faudentia*, vol. 7, t. II, (1985), pp. 15-33.

Codoñer, C., *Evolución del concepto de historiografía en Roma*, Bellaterra, 1986.

Codoñer, C., *Historia de la literatura latina*, Madrid, 1997, pp. 257-260.

Wiseman, T.P., *Historiography and Imagination. Eight Essays on Roman Culture*, Exeter, 1994.

Sal·lusti

Edició *Bellum Iugurthinum*:

Reynolds, L.D., *C. Sallustius Crispi: Catilina; Iugurtha; Historiarum Fragmenta Selecta; Appendix Sallustiana*, Oxford, Oxford Classical Texts, 1991.

Traduccions:

Gayo Salustio Crispo, Obras, trad. Juan Martos Fernández, Madrid, Ed. Cátedra, 2018.

Conjuración de Catilina; Guerra de Jugurta; Fragmentos de las "Historias", trad. Bartolomé Segura, Madrid, Gredos, 1997.

Estudis

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. I, 1989, pp. 208-217.

Codoñer, C., *Historia de la literatura latina*, Madrid, 1997, pp. 280-291.

Earl, D., *The Political thought of Sallust*, Cambridge, 1961.

Tiffou, E., *Essai sur la pensée morale de Salluste à la lumière de ses prologues*, París, 1974.

Albrecht, M. v., *Historia de la literatura romana*, Barcelona, 1997, vol. 1, pp. 413-440.

Tit Livi

Edició *Ab Vrbe condita*:

Ab Vrbe condita, Oxford, Oxford University Press, 1919-1974 (5 vols.).

Ab urbe condita, Teubner, 1966- (Lib.21-22).

Traduccions:

Història de Roma; introducció d'Antonio Fontán ; text revisat, traducció i notes d'Antoni Cobos, Barcelona, Fundació Bernat Metge, 2002.

Els Orígens de Roma : Ab urbe condita liber I; introducció, traducció i notes de Bàrbara Matas i Bellés, Barcelona : Edicions de la Magrana, 1999.

Historia de Roma desde su fundación, (Vol. 1, Lib. I-II) ed. y trad. Antonio Fontán, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1997.

Estudis

André, J.M. - A. Hus, *La historia en Roma*, Siglo XXI, Madrid 2005, pp. 85-118.

Codoñer, C., "Livio", en *Evolución del concepto de historiografía en Roma*, Barcelona 1986 (Monografies Faventia 4) (pp. 79-104).

Fontán, A., "Tito Livio: estado de la cuestión", *Minerva restituta* 1986, pp. 83-107.

Dangel, R.J., *Les structures de la phrase oratoire chez Tite-Live*, París 1982.

Fontán, A., "Tradición historiográfica y arte retórica en la obra de Tito Livio", *Faventia* 5/2 (1983), pp. 5-22

Jiménez Delgado, J., *El latín de Tito Livio*, Madrid 1961.

Labruna, L., *Tito Livio e le istituzioni giuridiche e politiche dei romani*. Testi interpretati da Luigi Labruna, Napoli : Edizioni Scientifiche Italiane, 1984.

Riemann, O., *Études sur la langue et la grammaire de Tite-Live*, Hildesheim 1974.

Mazza, M. *Storia e ideologia in Livio*, Catània 1966.

Mineo, B., *Tite-Live et l'histoire de Rome*, Klincksieck, París, 2006 (pp. 137-210).